

Geografische dorpsstructuur Sint-Pieters-Kapelle

Ruim 90 % van de totale gemeentelijke oppervlakte (1181 ha) ligt op de westelijke oever van de Mark, wiens stroomrichting in de middenloop een zuid-noord oriëntatie heeft. De BellembEEK (westen) en de ruisseau de l'Odru (oosten) vormen de natuurlijke begrenzing aan de zuidzijde van de gemeente. Deze zuidgrens is overigens niet alleen gemeentegrens maar ook kanton-, arrondissements-, provincie-, gewest- en taalgrens.

Het dorpscentrum ligt op het interfluvium (ca. +70 meter) tussen de Hondscallebeek en de Rasbeek. De Hondscallebeek is een zijbeek van de Mark, terwijl de Rasbeek in de BellembEEK uitmondt. Het noordoostelijke gedeelte van het grondgebied watert af naar de Eysbroeckbeek die via de Beverbeek ter hoogte van Galmaarden in de Mark stroomt. De Stevelberg en de omgeving van de kapel O-.L-.Vrouw van bijstand aan de Geraardsbergsestraat bereiken een hoogte van +82 meter. De watertoren van het gehucht Hoog Manhove situeert zich op +78 meter. De windmolen (+67 meter), welke op de Ferrariskaart (1770-78) ten oosten van de Zullikstraat gelegen is, is thans verdwenen. Op de grens met Herne ligt de alluviale vlakte van de Mark op amper +35 meter. Door de aanwezigheid van ondoordringbare kleilagen in de ondergrond situeren er zich op het grondgebied van Sint-Pieters-Kapelle tientallen bronnen. Hun eroderende werking resulteert in een golvend reliëf met een dicht drainagenet van droge dalen, tijdelijke en permanente beekjes. De nomenclatuur van gehuchten en locaties werd immers vaak geïnspireerd door de topografie en het daarmee samenhangend bodemgebruik. Torreborre, Rasbeek, Heisbeek, Roosbroek, Rijsgat en Laag Manhove verwijzen naar lage reliëfs. Hoog Manhove, Stevelberg en Heizei komen overeen met hogere delen in het landschap. Te Sint-Pieters-Kapelle, meer bepaald in het gehucht Garenne of Konijnenbos, situeerde zich eertijds ook een groeve waar natuursteen voor het optrekken van diverse gebouwen in de regio ontgonnen werd.

De historisch dorpskom van Sint-Pieters-Kapelle ligt langs de bochtige verbindingsweg (Markstraat-Geraardsbergsestraat) tussen Edingen (graafschap Henegouwen) en Geraardsbergen (graafschap Vlaanderen). Dit is, althans voor wat zijn ligging op het grondgebied van Sint-Pieters-Kapelle betreft, een uitgesproken hoogteweg en in die hoedanigheid vermoedelijk van zeer vroege aanleg.

De lintbebouwing langs de Brikstraat en de Manhovestraat, de secundaire weg van Herne naar Bassily, is daarentegen van meer recente ouderdom. Naast de ruimtelijke eerder beperkte kernbewoning, precies gesitueerd bij de kruising van hoger genoemde intergemeentelijke verbindingswegen, staan er langs het bochtige stratennet nog tientallen boerderijen die het agrarisch verleden van de gemeente benadrukken. Hun gebouwenbestand dateert hoofdzakelijk uit de 18de eeuw en de 19de eeuw. Sint-Pieters-Kapelle heeft zijn agrarisch, landelijke identiteit met een afwisseling van akkers en weilanden tot op heden vrij gaaf weten te bewaren.

Door de onmiddellijke nabijheid van het Waalse stadje Edingen, dat gedurende de middeleeuwen en het Ancien Regime de soevereiniteit over de meeste gemeenten van zuidelijk Pajottenland uitoefende, geniet Sint-Pieters-Kapelle in principe een gunstige verkeerstechnische ontsluiting met vrij vlotte trein- en busverbindingen naar het Brusselse. Dit neemt echter niet weg dat, bij ontstentenis aan lokale werkgelegenheid, het aantal inwoners sedert 1846 nagenoeg gehalveerd is. Momenteel telt de gemeente ca. 1200 inwoners. Bij de volkstelling van 1846 waren er dat nog 2247! Bij de autochtone bevolking stelt men een systematische uitwijking van de jongeren vast. Leegstaande woningen daarentegen worden niet zelden opgekocht door oudere Franstaligen. Deze evolutie werkt de vergrijzing van de bevolking in de hand.

